

Tots actors de l'arrenavida (V) : clavada⁽¹⁾

Aquesta seria de cinc fichas consacradas a l'arrenavida de la lenga e de la cultura nostas que s'acaba. Qu'avem vist que calè tribalhar a tres nivèus : institucionau, societau e individuau. Nos, que ns'i hèm⁽²⁾ au tresau nivèu en véder⁽³⁾ de sensibilizar auditors e legidors. Que n'i a qui'ns diseràn : « Que v'i podetz har tant qui volhitz,⁽⁴⁾ si n'avem pas nada plaça vertadèra a l'escola, dens los mèdias publics e dens la senhaletica, si las Lengas de França n'an pas nada arreconeishençia oficiau que podetz tostems tutar,⁽⁵⁾ n'avançaram pas ! »

Vertat qu'ei.⁽⁶⁾ Mes que podem respóner que non cau pas esperar gran causa de l'Estat Centrau. Que hè un siècle e miei que lo Felibritge e l'Occitanisme e pleitejan en vaganau. En efeit, quan lo govèrn e lo Parlament son favorables - qu'ac avem vist dab la lei Molac -, lo Conselh Constitucionau que cresta⁽⁷⁾ tota avançada vertadèra. Qu'avem a çò qui sembla⁽⁸⁾ un problema recurrent d'estategia.

Las causas que poderén lhèu cambiar en portar lo planh au⁽⁹⁾ Conselh de l'Euròpa mes aquera batalha juridica que seré de las peludas!⁽¹⁰⁾ Que demandaré ua gran solidaritat, ua competéncia e un ponhastrèr⁽¹¹⁾ excepcionaus de las parts deus devantejaires⁽¹²⁾ de las Lengas de França.

En esperar,⁽¹³⁾ au noste nivèu, que podem sensibilizar los qui coneishen chic o hèra⁽¹⁴⁾ la lenga tà que la parlin lo mei possible. Qu'ei en la vitavitanta⁽¹⁵⁾ qui podem dialogar. Segur, que cau gausar, aver paciéncia, har mustra⁽¹⁶⁾ de compreneson e d'obertura... E atau, per aquestes torns, au marcat de Sèrras⁽¹⁷⁾ en crompar mèu que batalei dab la venedora. Quan la deishèi, qu'entenoi la hemna qui atendè au darrèr de jo⁽¹⁸⁾ demandar en quina lenga e parlàvam e que disó qu'avè presentat l'occitan au bac. En har atau, que podem donc aver lo parat d'orbir un petit debat popular sus la lenga nosta...

(1) « conclusion » (2) « nous œuvrons » (3) « en essayant » (4) « tant que vous voudrez » (5) « vous pouvez toujours courir » (6) « c'est bien vrai » (7) « élimine, sabre » (8) « visiblement » (9) « porter plainte auprès du » (10) « serait des plus ardus » (11) « ténacité » (12) « responsables » (13) « en attendant » (14) « peu ou prou » (15) « vie quotidienne » (16) « faire preuve » (17) « Serres-Castet » (18) « après moi ».

Vocabulari : lo cordèth⁽¹⁾

- *E alavetz, Mirelha, quin va lo casau ?*
- *Que va hèra plan. ! A nueit passada⁽²⁾ qu'a plan trempat,⁽³⁾ la tèrra que va estar escarpa⁽⁴⁾ e au vrèspe⁽⁵⁾ que'm vau poder har miei **cordèth** de tecons⁽⁶⁾ e miei **cordèth** de havas.⁽⁷⁾*
- *Quin dises ? Miei **cordèth** ? Ne comprehensi pas ! Lo **cordèth** qu'ei l'utís qui permet d'aver las arrècas⁽⁸⁾ dretas. Que'm rapèla un vesin que l'aperava lo guida borrico !*
- *Tè, n'ac èi pas jamei entenut ! Saps, a jo no'm hè pas hrèita⁽⁹⁾ aquera atruna !⁽¹⁰⁾ Haut o baish⁽¹¹⁾ las arrècas que son dretas e puish que saps çò qui disen :*

A l'arrèca dreta

Lo bon Diu que n'i geta.

A l'arrèca torta⁽¹²⁾

Lo bon Diu que n'i pòrta !

- *Qu'èi comprés : que dîses autanplan miei **cordèth** de tecons com miei reng de tecons ?*
- *Qu'ei aquò ! Que m'acontenti de miei reng pr'amor l'arrèca qu'ei longa !*

Qu'ei causa sabuda,⁽¹³⁾ lo casau qu'ei un element de compte har⁽¹⁴⁾ en la tradicion. Qu'ac vedem en aqueste petit dialògue : que demandan novèlas deu casau com si èra tà quauqu'un de la familia ! De segur un casalèr⁽¹⁵⁾ suenhós, fièr d'amuishar lo son saberhar, qu'a tostems un **cordèth**. Per derision que l'apèran un *guida borrico* tà's trufar de'u qui l'emplega com si n'èra pas capable de tirar dret ! Qu'ei interessant de véder qu'aqueth apèr e pòt tanben designar l'arrèca o mei precisament lo reng. En principi, l'arrèca qu'ei la petita trencada qui hèn abans de semiar tecons per exemple.

(1) « cordeau, peut désigner également le rang » (2) « la nuit dernière » (3) « il a bien plu » (4) « facile à travailler » (5) « dans l'après midi » (6) « haricots verts » (7) « haricots » (8) « sillons » (9) « je n'ai pas besoin » (10) « ustensile » (11) « à peu de choses près » (12) « sillon de travers » (13) « il est bien connu que » (14) « important » (15) « jardinier ».